

מראי מקומות – שבועות תשע"ה

חידושי ר' חיים הלוי הלכות ביכורים פרק ו הלכה יט
רמב"ם הלכות ביכורים פרק ו הלכה יט וראב"ד שם
תלמוד בבלי מסכת ברכות לו עמוד ב – תוס' לחם העשוי לכותח פטור מן החלה
תלמוד בבלי מסכת פסחים לו עמוד ב – תוס' פרט לחלוט
תלמוד בבלי מסכת פסחים לו עמוד ב – תוס' דכולי עלמא מעשה אילפס פטורים
הר"ן על הרי"ף מסכת פסחים דף יא עמוד א – ופירש ר"ת – אבל הרמב"ן

רמב"ם הלכות ביכורים פרק ו

[יט] נחתום שעשה עיסה לעשותה שאור לחלקו, חייבת בחלה--שאם לא תימכר, יעשה אותה פת. אבל העושה עיסה לחלקה בצק, פטורה. [כ] נשים שנתנו לנחתום לעשות להם שאור--אם אין בשל אחת מהן כשיעור--אף על פי שיש בכללן כשיעור, פטורה.

השגת הראב"ד / אבל העושה עיסה לחלקה בצק פטורה. א"א נראה מן הגמרא שאף האשה שעשתה עיסתה לחלק חייבת בחלה שמא תמלך לעשותה עיסה מההיא איתתא דאתת ושאלת לרבי מונא בגין דאנא בעיא מעבד עיסתי אטרינא מהו דנסיבנא ותהא פטורה מן החלה א"ל ולמה לא אתא שאיל לאבוה אמר ליה אסור שמא תמלך לעשות עיסה וממתניתין גופא איכא למשמע (קסז) * נשים (קסח) שנתנו לנחתום לעשות להן שאור אם אין בכל אחת כשיעור פטורה מן החלה דייקנין הא אשה אחת דומיא דחמש חייבת ואע"ג דרבי יוחנן הוא דאמר פטורה ר"ל פליג עליה דאמר דנחתום לאו דוקא וחמש נשים דוקא לענין חלוק הא אשה אחת חייבת בחלוק ומעשה דההיא איתתא מוכח דבכל אשה נמי חיישינן לאימלוכי.

חידושי ר' חיים הלוי הלכות ביכורים פרק ו הלכה יט

[יט] נחתום שעשה עיסה לעשותה שאור לחלקה חייבת בחלה שאם לא תמכר יעשנה פת, אבל העושה עיסה לחלקה בצק פטורה עכ"ל.

ובהשגות ז"ל נראה מן הגמ' שאף האשה שעשתה עיסתה לחלק חייבת בחלה שמא תמלך לעשותה עיסה מההיא איתתא דאתת ושאלת לר' מונא בגין דאנא בעיא מעבד עיסתי אטרינא מהו וכו' א"ל אסור שמא תמלך לעשות עיסה וכו' עכ"ל, והנה הך דאטרינא מתפרשת בתרי גוונין, או דהיא על מנת לעשותה סופגנין, או דהיא על מנת לחלקה לעיסות פחותות מכשיעור, והשגת הראב"ד מתפרשת היטב לשני הפירושים, דהא על כל פנים חזינן דגזרינן שמא תמלך, וקשה על הרמב"ם שפסק דפטורה מן החלה.

והנה באמת הרי לכו"ע דחלוק נחתום מאשה, דנחתום דעתו מעיקרא על ב' הדברים, או לחלקה, או לעשותה פת, וחייבת עיסתו מדאורייתא בחלה, דהרי דעתו היתה לכתחלה גם לעשותה פת, משא"כ באשה דעתה מבוררת לכתחלה רק לחלקה, ופטורה מחלה מדאורייתא כל זמן שלא נמלכה, רק לאחר שנמלכה י"ל דחייבת בחלה, אולם קודם שנמלכה עדיין פטורה, אך השיג הראב"ד על הרמב"ם מאי שנא מאטרינא דמבואר בירושלמי דגזרינן שמא תמלך, וא"כ הוה ליה גם הכא למיגזר שמא תמלך ולחייבה מדרבנן. אכן נראה, על פי מה שפסק הרמב"ם בפ"ז מהל' ביכורים שם ה"ט ז"ל אבל שני ישראלים שעשו כך וחזר כל אחד אחר שחלקו והוסיף על חלקו עד שהשלימו לשיעור הרי זו פטורה שכבר היתה לה שעת חובה והן היו פטורין באותה שעה מפני שעשאוה לחלק עכ"ל, ובהשגות ז"ל ומה בין זה לעושה עיסתו קבין והשיכן או שצרפן בסל שהן חייבין וכו' עכ"ל, הרי דפליגי הרמב"ם והראב"ד באם עשה עיסה על מנת לחלקה אם שייך בזה הך דבשעת חובתה היתה פטורה שתפטר לעולם אם לא, ולפ"ז הרי מבואר היטב פלוגתת הרמב"ם והראב"ד הכא, דלשיטת הרמב"ם דכל שבשעת חובתה היה דעתו לחלקה הרי זו מיפטרא לעולם, א"כ ממילא הרי לא שייך הכא למיגזר כלל שמא תמלך לעשותה אח"כ כשיעור, דהרי גם אם תעשנה אח"כ כשיעור ג"כ תהיה פטורה מחלה, כיון דמתחלה היה דעתה לחלקה א"כ הרי היא פטורה לעולם על ידי זה מחלה, ולא דמי לאטרינא, דהתם היינו שחשבה לעשותה סופגנין, וא"כ אם תמלך לעשותה פת תחזור ותתחייב, וכדתנן דתחלתה סופגנין וסופה

עיסה חייבת, ועל כן שפיר שייך למיגזר התם שמא תמלך. אכן הראב"ד דס"ל, דאף דהיה דעתו מתחלה לחלקה, מ"מ לא חייל בה על ידי זה הך דינא דבשעת חובתה היתה פטורה, ומתחייבת אח"כ בחלה ביש בה אז כשיעור, ועל כן ס"ל גם הכא דחייבת משום דגזרינן שמא תמלך לעשותה כשיעור דחייבת אז מדין תורה בחלה, ודמי ממש לאטרינא דגזרינן שמא תמלך.

ובעיקר פלוגתת הרמב"ם והראב"ד אם היכא שעשה מתחילה על מנת לחלקה שייך בזה הדין דבשעת חובתה היתה פטורה אם לא, נראה לומר בטעם פלוגתתן, דהנה צ"ע בעיקר הך דינא דעושה עיסה על מנת לחלקה דפטורה מן החלה, אם יסוד דין זה הוא בדין עיסה, דמחשבת חלוקה משוי לה כחלוקה מהשתא, וכל שדעתו לחלקה בטל מינה השתא צירופא דשיעור עיסה, ומשום הכי פטורה מן החלה, כיון דהיא כשתי עיסות נפרדות שכל אחת מהן פחותה מכשיעור, או דנימא דבאמת אין במחשבת חלוקה דין חלוקה כלל מהשתא, וכל זמן שלא נתחלקה עדיין הרי היא בצירופה ובדין שיעור עיסה שלה, ואך דהוא זה דין מסויים בחיובא דחלה, דזה שסופה להיות פחותה מכשיעור ולהיות פטורה מחיוב חלה בשעת אפיה, שאז הוא שעת חלות הדין לחם, זהו גופא פוטרתה השתא מחיוב חלה, ומשום דדין לחם הוא יסוד דין המחייב בחלה, וכדכתיב בקרא מלחם הארץ, ועל כן חיוב חלה שמשעת עיסה מיתלא תלוי בדין לחם העתיד להיות בה אח"כ, ועל כן כל שעומדת מעיקרא בשעת עיסה להיות פטורה מחיוב חלה בשעת חלות הדין לחם הוי זה דבר הפוטרה מחיוב חלה, וכדתנן דעיסה שתחלתה סופגנין וסופה סופגנין פטורה מן החלה, דהיינו שעשה את העיסה מתחלה על מנת לעשותה סופגנין, ופטורה מן החלה משום דאינה עיסה העומדת להיות לחם, וזהו ג"כ הך דינא דעושה עיסה על מנת לחלקה דפטורה משום זה שלא יהא בה שיעור חיוב דלחם. ונראה דזהו פלוגתת הרמב"ם והראב"ד שהבאנו, דהראב"ד הרי הקשה דמה בין זה שעשה לחלק לעושה עיסתו קבין וכו', הרי דס"ל דגם מחשבת חלוקה משוי לה כחלוקה וע"כ אין זה שעת חובתה כלל וחוזרת ומתחייבת כשהשלימה לשיעורא, ובדעת הרמב"ם נראה דסבירא ליה דמחשבת חלוקה לא משוי לה כחלוקה, והויא עיסה שלמה בשיעורה, ופטורא דעל מנת לחלק הוא רק פטור מחשבה, מה שחשב עליה שלא יהא בה שיעור חיוב בשעת לחם, ועל כן שפיר מיקריא השתא בעודה בשיעורה שעת חובתה דמיפטרא לעולם.

אלא דבאמת הרי לא נוכל לומר כן, דמחשבת חלוקה משוי דין חלוקה מהשתא, דהרי בירושלמי מבואר דהעושה עיסה על מנת לחלקה בצק פטורה, הרי דאם עשה לחלקה לאחר אפיה חייבת, ואם נימא דכל שחשב עליה לחלקה חשיבא מהשתא כחלוקה, א"כ גם בחשב לחלקה לאחר אפיה ג"כ תפטר מחיוב חלה, כיון דהיא כחלוקה, ולית בה שיעורא דעיסה, ובזה דמחשבת חלוקה עושה חלוקה הרי לא שייך כלל לחלק בין אם מחשבתו היא על לאחר אפיה או על קודם אפיה, אלא ודאי דאין במחשבת חלוקה דין חלוקה מהשתא כלל, ורק דהוא דין בחיוב חלה, דזה שסופה להיות מחולקת ופטורה מחיוב חלה בשעה שתהא לחם, זהו הפוטרה עכשיו מחיוב חלה, ועל כן שפיר מחלקינן, דכל זה הוא בחשב לחלקה בצק, אבל בחשב לחלקה לאחר אפיה, שכבר נגמר חובתה וכל דין לחם שבה, ע"כ לא איכפת לן עוד במה שיעשה בה אח"כ, ואין מחשבה כזאת פטרה מחיוב חלה. ועוד דמדברי הראב"ד בעצמו שכתב דהיכא דעשה על מנת לחלקה צריך להפריש מדרבנן, משום גזרה דשמא תמלך, נראה מוכרח מזה דגם קודם שנמלכה אם קרא שם הקריאת שם חייל מדין תורה, דאל"כ איך מחייבין להפריש ממנה עתה משום גזירה דשמא תמלך לעשותה כשיעור, והרי אם תמלך ותעשנה אח"כ כשיעור תתחייב אז בחלה מדין תורה, וא"כ הרי לא תהני אז כלל ההפרשה שמקודם שהיתה רק מדרבנן, ומאי מהניא ההפרשה עתה להחששא דשמא תמלך, כיון דסוף סוף אם תמלך ותעשנה כשיעור תהא צריכה הפרשה אחרת, אלא ודאי דגם קודם שנמלכה הקריאת שם חל מדין תורה, ומועילה שגם אם תעשנה אח"כ כשיעור תהא נפטרת בהפרשה זו, כיון דהויא קריאת שם גמור מדין תורה. ואם נימא דלדעת הראב"ד מחשבת חלוקה משוי לה כחלוקה ממש מהשתא, א"כ איך חיילא בה הפרשה מדין תורה, והרי בעיסה פחותה מכשיעור תנן בחלה פ"ד מ"ד דלא חיילא הפרשה כלל, אלא ודאי דאין מחשבת חלוקה עושה אותה כחלוקה, ורק דמחשבתו לחלקה הוא זה דבר הפוטרה, ועל כן לא מהניא זאת רק לפטרה מחיובה, אבל לא שתהא מופקעת גם מחלות קריאת שם דחלה. אשר לפ"ז צ"ע דברי הראב"ד שהקשה מעושה עיסתו קבין, כיון דהכא בעושה על מנת לחלק היא עיסה גמורה כשיעור, ורק פטורא בעלמא הוא דרמי עליה, ושפיר צריך להיות דינא דנפטרת לעולם, מטעמא דבשעת חובתה היתה פטורה.

וע"כ נראה מוכרח מזה, דגם לדעת הראב"ד על מנת לחלק לא מיחשב כחלוקה, וכל הפטור של עושה עיסה על מנת לחלק הוא כמו שכתבנו לדעת הרמב"ם, משום דכיון דחשב עליה שלא יהא בה כשיעור בשעת חלות שם לחם שהוא עיקר המחייב בחלה ע"כ מיפטרא בהכי. והא דמדמה לה הראב"ד לעושה עיסתו קבין, הוא משום דהראב"ד ס"ל, דיסוד דין פטור זה של על מנת לחלק הוא, דשיעור חלה שבעיסה בלא לחם אינו מועיל להתחייב בחלה, ונמצא דעיסה זו דינה חלוקה, דהעיסה עצמה בגופה הרי היא עיסה שלמה כשיעור, ואך דהמחשבת חילוקה גורם לחול בה פטורא

דחסרון שיעור, אשר על כן שפיר חלוק דין החיוב של חלה מדין חלות הקריאת שם של חלה, דלענין חלות קריאת שם, כיון דדינה דאינו מועיל לה מחשבת חילוק שאחר כך, ע"כ ממילא דלית בה לענין זה שום דין חסרון שיעור כלל, משא"כ לענין החיוב של חלה, שמועיל לה המחשבת חילוק לפטרה, והפטור שלה הוא מדין שיעורין, א"כ ממילא היא שוה בזה לחסרון שיעור ממש, דלא חשיבא שעת חובתה כלל, וחוזרת ומתחייבת בהשלמת שיעורה, כדין עיסה פחות מכשיעור.

ונראה דדעת הראב"ד, דגם אם נימא דחשיבא שעת חובתה גם כן חוזרת ומתחייבת בהשלימה לשיעור, ומשום דלא נאמר הך דינא דפטור של שעת חובתה פוטרה לעולם, אלא במידי דיש בו דין פטור בהחפצא, כמו נכרי והקדש וכדומה, מה שאין כן בחסרון שיעורים, דעצם החפצא לית ביה שום צד פטור, ורק חסרון שיעור בלבד, בזה לא חייל בה שום דין הפקעה מחובת חלה, כיון דגם בשעתה ובעת חסרון שיעורה לא היה בה שום חלות שם של פטור, ושפיר חוזרת ומתחייבת בהשלמת שיעורה, וגם בעושה עיסתו קבין דחוזרת ומתחייבת בהשלמת שיעורא, דזה לכולי עלמא, וכדתנן בפ"ב דחלה, גם כן הוא משני טעמים, חדא משום דלא היה לה שעת חובה ושנית משום דלא חל עליה שם פטור, ולא נפטרה כלל, דאין בחסרון שיעורים שום שם פטור. ובהכי מתבארים דברי הראב"ד שכתב וז"ל ועוד דקי"ל אין דיחוי אצל מצות ואחד זה ואחד זה כיון שהשלים עליו חייב עכ"ל, אשר לכאורה אינו מובן, מאי שייטיה הכא בחלה הדין דאין דיחוי אצל מצות, והלא בחלה תנן דאם היתה פטורה בשעת חובתה פטורה עולמית, וצ"ע. אכן לפ"ז הרי ניחא, דחלוק דין בשעת חובתה היתה פטורה מדין דיחוי, דלדין בשעת חובתה היתה פטורה צריכינן דוקא שיחול בה אז דבר הפוטרה, ולא בחסרון שיעורא בעלמא, דלית בזה שום חלות דין של פטור, מה שאין כן בדין דיחוי, כל שלא חל בה על כל פנים החיוב של חלה, יהיה מאיזה טעם שיהיה, חל בה דין דיחוי, אשר ע"כ זהו שהקשה הראב"ד מהא דאין דיחוי אצל מצות, ר"ל דהדין דבשעת חובתה היתה פטורה בלאו הכי לא שייך בפטורא דחסרון שיעור, כיון דלית בזה שום חלות דין של פטור והפקעה בעצם החפצא, וכל מה שיש לדון בזה הוא רק מטעם דיחוי, וכיון דקיימא לן אין דיחוי אצל מצות ע"כ אחד זה ואחד זה כיון שהשלים עליו חייב. ונמצא דברי הראב"ד שתי השגות הם, חדא דמה בין זה לעושה עיסתו קבין, ר"ל דלא חשיבא שעת חובתה כלל, וכמבואר ברמב"ם שם דכל פחות מכשיעור לא חשיב שעת חובה כלל לפטרה לעולם, ועוד דקיימא לן אין דיחוי אצל מצות, ר"ל דאף אם היתה חשובה שעת חובתה על כל פנים לית בזה רק דין דיחוי בלבד, דקיימא לן דאין דיחוי אצל מצות.

ולדעת הרמב"ם נראה, דס"ל דהפטור בעושה עיסה על מנת לחלקה אין יסוד דינו מחמת מחשבתו שלא יהא בה שיעור בשעת לחם, דאי משום הא לא איכפת לן, דכיון דעל כל פנים איכא שיעור חלה בעודה עיסה שהוא שעת טיבולה שפיר מועיל זאת להתחייב בחלה, ופטורא דעל מנת לחלקה הוא משום, דאע"ג דשעת עיסתה גורמת לה להתחייב בחלה, אבל כיון דחשב עליה שבשעת חלות דין לחם שבה תהא פטורה ממילא מיפטרה גם מהשתא, ולהכי הוא דאהני הא דעיקר חיוב חלה תלוי בשם לחם, דכל דחשב עליה להיות נפטרת בעת לחם מיפטרה גם מהשתא, ונמצא דמחשבת לחלקה הוא רק גורם למיחל בה דין פטור ע"י מחשבת פטור של שעת לחם, אבל לא דחסר בה מהשתא דין שיעורין המחייב בחלה, אשר ע"כ שפיר מיקריא שעת חובתה ומחשבת פטור הפוטרה לעולם, כיון דבאמת חל בה עתה דין שיעור המחייב בחלה, ורק דנפטרה משום מחשבת פטור של שעת לחם, משא"כ הראב"ד ס"ל דעצם מחשבת חילוק שבשעת לחם מיקרי חסרון והפקעת חובת שיעור גם עתה, ומשום דשיעור חלה שבעיסה בלא לחם אינו מועיל להתחייב בחלה, וע"כ שפיר ס"ל דלא מיקריא שעת חובתה וגם לא מחשבת פטור, כיון דכל הפקעת חובתה גם עתה הוא מדין חסרון שיעור המחייב בחלה. והנה תנן דעיסה שתחלתה סופגנין וסופה עיסה חייבת בחלה, ועיין ברמב"ם שפי' דהיינו שלשה תחלה על מנת לאפותה בחמה והשלימה לעשותה מעשה פת, הרי דכשנפטרה מחמת מחשבה של שעת לחם חוזרת ומתחייבת, משום דלא חשיבא שעת חובתה, אשר לכאורה צ"ע מאי שנא מעל מנת לחלקה לדעת הרמב"ם דנפטרת לעולם, אכן לפי המבואר ניחא, דשאני התם דבלא שם לחם אין מעשה עיסה גורם שום צד חיוב של חלה, ונמצא דחסר בה מהשתא עיקר מעשה עיסה המחייבה בחלה, וע"כ אין זה שעת חובתה, וחוזרת ומתחייבת בהשלימה לעשות מעשה פת, משא"כ בעל מנת לחלקה דשם לחם לא פקע מינה, ושיעור של שעת עיסתה ראוי לחייבה בחלה, ורק דנפטרת משום מחשבת פטור של שעת לחם שבה, ע"כ שפיר מיקריא שעת חובתה ונפטרת לעולם.

ופירש ר"ת דהני דפטירי מן החלה לרשב"ל כדאית ליה ולר"י כדאית ליה דוקא כשבלילתן רכה אבל אם גלגל את העיסה ואע"פ שעשאה אחר מכאן אחד מהמינין הללו מן העיסה חייבין בחלה שכבר נתחייב בעיסה זו משעת גלגול כדתנן במסכת חלה (ריש פ"ג) דאין אוכלין עראי משתגלגל בחטין ותטמטם בשעורים מן העיסה וראיה עוד לדבר מדתנן התם (פ"א מ"ה) עיסה שתחלתה סופגנין וסופה סופגנין פטורה מן החלה תחלתה עיסה וסופה סופגנין או תחלתה סופגנין וסופה עיסה חייבת בחלה אלמא דכל שתחלתה עיסה כלומר שבלילתה קשה אף על פי שעשאה סופגנין לאחר מכן חייבת בחלה:

אבל הרמב"ן ז"ל חולק עליו בהלכות בכורים ואמר דכי תנן התם תחלתה עיסה וסופה סופגנין חייבת בחלה היינו שעשאה מתחלה על דעת לחם דבכי האי גונא היא דמחייבא בגלגול אע"פ שנמלך לעשותה סופגנין לא פקע חיובא מינה אבל כל שעשאה מתחלה על דעת סופגנין אע"פ שבלילתה קשה ואיכא גלגול לא מחייב והיינו רישא דתנן עיסה שתחלתה סופגנין וסופה סופגנין והיינו דקרי לה עיסה ואבלילתה רכה לא מקרי עיסה והיינו נמי דתנן (שם פ"א מ"ח) עיסת הכלבים בזמן שהרועים וכו' אלמא כל שעשאה מתחלה על דעת שלא יאכלו הרועים ממנה אע"פ שלא עשה בה שום שנוי אין גלגולה מחייבתה לפי שגלגול זה ע"מ לפטור הוא והכי איתא בירושלמי דגרסינן עלה דההיא איזו היא עיסת כלבים ריש לקיש אמר כל שעירב בה מורסן מתני' אמרה כן בזמן שהרועים אוכלין ממנה [פעמים שאין הרועים אוכלין ממנה] ר' יוחנן אמר כל שעשאה כעבין ותני כן כל שעשאה כעבין חייבת כלמודין פטורה ר' אבא בשם ר' שמואל ר' מני בשם ר"ח אפי' גלוסקין והא תנינן [אם] אין הרועים אוכלין ממנה תפתר בשעשאה משעה ראשונה שלא יאכלו הרועים ממנה אלמא דלהני אמוראי בתראי עיסת הכלבים אפי' עשאה כמצתו של שלמה כיון דאדעתא דכלבים עבד פטורה מן החלה ואפי' ר' יוחנן וריש לקיש דפליגי התם ה"מ בעיסת כלבים דמיחלפא בלחם בעלמא ומש"ה בעי היכרא דמורסן או למודין אבל הסופגנין ודובשנין ואסקריטין הם מינכרי הילכך הולכין בהן אחר דעתו של אדם שכל שתחלתה וסופה על דעת סופגנין פטורה מן החלה והיינו רישא דתנן התם עיסה שתחלתה וסופה סופגנין פטורה מן החלה אבל גלגל על דעת עיסה ונמלך לסופגנין חייבת שכבר נתחייבה משעת גלגול וכן נמי גלגל על דעת סופגנין ונמלך שלא לעשותה סופגנין אלא עיסה חייבת והיינו סיפא דתנן התם תחלתה עיסה וסופה סופגנין או תחלתה סופגנין וסופה עיסה חייבת בחלה וכו' ומ"ש תחלתה סופגנין וסופה עיסה מהא דתנן (חלה פ"ג מ"ג) הקדישתה עד שלא גלגלה וגלגלה הגזבר ואח"כ פדאתה פטורה שבשעת חובתה היתה פטורה י"ל דלא דמי דהתם מחוסר מעשה והכא לאו מחוסר מידי אלא שימלך עליה הלכך מעשה שבסוף מוציא מידי מחשבה:

כל שעה פרק שני פסחים

(6) [מנחות ט: ג' ד' מ"ג];
(7) מלה פ"א [מ"ג] [מ"ג] [מ"ג];
(8) [מ"ג] [מ"ג] [מ"ג];
(9) [מ"ג] [מ"ג] [מ"ג];
(10) [מ"ג] [מ"ג] [מ"ג];
(11) [מ"ג] [מ"ג] [מ"ג];
(12) [מ"ג] [מ"ג] [מ"ג];

תורה אור השלם

1. והיה באבלם מלחם
הארץ תרבו תרומה
לידות: בפרדס טו יט
2. בשבירי לבם מטה
לחם ואפו עשר נשים
לחמכם בתנור אחד
והשיבו להמכם במשקל
ואבלתם ולא תשבוע:
ויקרא בו כי

מוסף רש"י

אחד שלא יטול פרוס.
אחד שלם משמע [מנחות
טו] מכת"י. כמאן
דפרסא דמאי. שאין
אפיה כל גרסה א"ע דאין
חופים נמשכים ממנה
כפרסא דמאי, לפי
שפרסא כשעלוליה אותה
[טו] [מ"ג] [מ"ג] [מ"ג];
מאי פטורה מן
החלה. דכתיב ערסותיכם
והאי דגביה היא, וא"ע
דאיכא היור אכילה, כיון
לית בה דין שאר ממון
לאו דליה הוא [טו] [מ"ג] [מ"ג].

אחד מכל קרבן. תרומה לה' לכהן הזורק וגו'. ארבעת מיניו היו זה של עשר עשר חלות ומכל מין ומין נתן אחד לכהן והשאר לבעלים וכתיב אחד שלא יתן לו פרוסה: המעיסה. החליטה: כרישא מהדר גמרא לפירושה דברייתא דלא מהו משבשמה והדר מקיים מילתיה ומוטיב מיוצמא מניה לרבי יוחנן: כמחלוקת בנז. כלומר המטיב בנז מטיב בנז והפותר בנז פותר בנז ורישא דמפיך פלוגתמיהו לאו מדא מנא אמרינהו וקשין אהדדי ומי ששנה זו לא שנה זו. האי מנא אית לי' דמחומרי בית שמאי ומקולי בית הלל היא ותנא חליטה והוא הדין למעשה והאי אית ליה דמקולי בית שמאי וחומרי בית הלל היא ותנא המעיסה והוא הדין החליטה: פנדא. קשין אהדדי: סנא קמא סבר מעשה אילפס חייבין. והכי קאמר יכול תנא המעיסה והחליטה חייבין בתלה ת"ל לחם והני לאו לחם עיניהו קדושתו לשנתו מנושלין כדומין הן אבל מעשה אילפס שלא נאפו אלף על האור קרובין הן למעשה בתנור ולחם עיניהו ומיב ואפי' הדניק ולבסוף הרמיה ואמר ליה ר' יהודה מעשה אילפס נמי פטורין דאין לחם אלף האפוי בתנור: שחור ואפאין כמשה למעשה אילפס והכי קאמר מנא קמא ת"ל לחם והני לאו לחם עיניהו דמנושלים זמיים הן והוא הדין למעשה אילפס נמי שהדניק ולבסוף הרמיה נמי לאו לחם עיניהו אלף חור ואפאין בתנור לחם קרינא ביה: ור' יהודה סבר אפוי בתנור אחד זעין ולא זעין תנוריים כגון אילפס ותנור: הדניק מנפניס. הלחם צאילפס: והרפיה מבחין. שנתנה על האור כמו שאנו עושים: מהו. מי היו לחם: הי גיבוי. אלו מן מעשה אילפס שמלכין בו חכמים ר' יוחנן וריש לקיש: ואבוקה כנגדו מלמעלה ומוס האש לזהו צאילפס וממחר אפייתו מהו מי היו כעין תנור או לא: רוב עניים טושין. כל מעשה אילפס כן שאין לחם עינים ויבך הוא ממחר לאפות: לדברי רבי מאיר. דאמר צפרק שני דקדושין (דף נד:) מעשר ממון גבוה הוא פטורה מן החלה דמפרש דעריסותיכם כתיב) ולא של גבוה: ומנא

אחד מכל קרבן יאחד אשלא יטול פרוס והכא כמאן דפריסא דמאי קמ"ל מיתבייב המעיסה בית שמאי פטורין וב"ה מחייבין החליטה בית שמאי מחייבין ובית הלל פטורין איהו המעיסה ואיהו החליטה המעיסה קמה שעל גבי מוגלשין החליטה מוגלשין שעל גבי קמה ר' ישמעאל ב"ר יוסי אומר משום אביו זה וזה לפטור ואמרי לה יזה זה לחיוב וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה עשאן באילפס פטור בתנור חייב ותנא קמא מאי שנא המעיסה ומאי שנא חליטה אמר רב יהודה אמר שמואל וכן א"ר יהודה ואיתימא ר' יהושע בן לוי במחלוקת בנז כך מחלוקת בנז ותברא מי ששנה זו לא שנה זו קתני מיהת וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה שעשאן באילפס פטור בתנור חייב תיובתא דר' יוחנן אמר לך ר' יוחנן תנאי היא דתנאי יכול היא מעיסה וחלוטה חייבין בחלה ת"ל ילחם ר' יהודה אומר אין לחם אלא האפוי בתנור ר' יהודה היינו תנא קמא אלא לאו מעשה אילפס איכא בנייהו תנא קמא סבר מעשה אילפס חייבין ור' יהודה סבר מעשה אילפס פטורין לא דכולי עולמא מעשה אילפס פטורין והכא כגון שחור ואפאין בתנור קא מופלגי דתנא קמא סבר כיון שחור ואפאין בתנור לחם קרינא ביה ור' יהודה סבר אין לחם אלא האפוי בתנור מעיקרא וכיון דמעיקרא לאו בתנור אפייה לאו לחם הוא ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד ליה דאין בתנור אחד קרוי לחם ושאיין אפוי בתנור אחד אין קרוי לחם יתיב רבה ורב יוסף אחוריה דרבי זירא ויתבי ר' זירא קמיה דעולא אמר ליה רבה לר' זירא בעי מיניה מעולא הדביק מבפנים והרתיה מבחוץ מהו אמר ליה מאי אימא ליה דאי אמינא ליה אמר לי הי ניהו מעשה אילפס א"ל רב יוסף לרבי זירא בעו מיניה מעולא הדביק מבפנים ואבוקה כנגדו מהו אמר ליה רבה ליה דאי אמינא ליה אמר לי רוב עניים עושין כן אמר רב אסי יעושה של מעשר שני לדברי ר' מאיר פטורה מן החלה לדברי חכמים יחייבת בחלה מצות

ותנא קמא מאי שנא החליטה. תימה לר"י מאי קבעי מניה נמא דמר סבר עילאה גבר ומר סבר תמאה גבר ותיק ר"י דקפסיק ומי א"ע"ג דלית ביה אלף שיעור חלה ממומס ולהכי קבעי מ"ש דבין עילאה גבר ובין תמאה גבר אי אפשר שלא יצטבל מעט ממנו וחסר ליה משיעוריה: אמר ר' רבי יוחנן תנאי היא דתנאי. לא אילטריך לאשכוחי תנאי אלף ללישנא דאמרי לה זה וזה לפטור אבל ללישנא דזה וזה לחיוב איכא תנאי בזה דברייתא גופא דע"כ הא דמתיבא היינו צאילפס דאי בתנור אלף צאילפס פטור א"כ ר' ישמעאל א"כ יוסי היינו חכמים: דכולי עולמא מעשה אילפס פטורין. פסק ר"מ כ"ל מדקאמר דכולי עולמא מעשה אילפס פטורין ועוד דתיב רבה ורב יוסף אחוריה דר' זירא ללישנא דר"ל מיירי ולר"י נראה דכ"י יוחנן קי"ל מנלך חשיב לה כהולך (יבמות לו). זהו ג' דהלכה כר"י לקיש לגבי רבי יוחנן ואומר ר"י דעל ידי משקה מודה ר' יוחנן דמעשה אילפס פטור' וכן מבצר עליו המוציא כדמוכח בירושלמי דמסכת טלה צפרק קמא חלה אמר ר' יוחנן כל שאהור מהלך תחתיו חייב בתלה ומזכרין עליו המוציא ואדם יואל זה ידי מוצתו צפסח ריש לקיש אמר אינו חייב בתלה ואין מזכרין עליו המוציא ואין אדם יואל זו ידי מוצתו צפסח ואמר ר' יוחנן וצלבד שיהא על ידי משקין ואומר רבינו תם דדווקא צבילתו רכה פליגי דר' יוחנן סבר אפייתו צאילפס עושהו לחם ותיב בתלה ור"ל סבר אין עושהו לחם ופטור אבל צבילתו עצה כולי עולמא מודו דחייב בתלה אפי' על ידי משקה דהא מיוצ חלה הו' משמע נלגול כדמוכח כמיה דוכתי וכן משמע זמס' חלה (פ"א מ"ה) דתנן עיסה שחלתה וסופה סופגנין פטורה מן החלה שחלתה סופגנין וסופה עיסה שחלתה עיסה וסופה סופגנין חייבת בתלה ונראה לרבינו תם דהכי נמי מזכרין עליו המוציא ומציא ראייה ממנחות (דף עה:) ומכילד מזכרין (ברכות לו:) דאמר היה עומד ומקריב מנחה צירושלים אומר שהחיינו נטלו לאכול אומר המוציא וקפסיק ומי כל המנחות אפי' מנחת מנחת ומרמשת א"ע"פ שטמוגנת בשמן ואין סברא לחלק בין מים לשמן א"כ על לפטור"י ופניטלטי"י ואמר בורה מיני מוונות ועל גלטווי"י וירבלי"י מבצר המוציא ועל אופלטקו"י נראה שאין מבצר ממנו חלה אפילו יש הרבה ככל אחד כשיעור חלה א"ע"פ שהסל מזכרין צבילד מזכרין (שם) דחייב בתלה ומזכרין עליו בורה מיני מוונות והוא דמפרש תם דצבולא בעלמא הוא ואינו סועד הלכ ורבינו תם היה אומר דאף על גרימול"י אין מבצר המוציא לית בהו תורתא דנהמא אף על גב דמקמתא חייב בתלה: לחם שאין אפוי בתנור אחד. ואם תאמר נלחם לחלק בין צבילה רכה ובין צבילה קשה והלא אינו תלוי לר' יהודה לא שיהי פירוש לר' יהודה לא שיהי פטור וכו' לחם שרגילין לאפות בתנור היינו צבילתו קשה: הדביק מבפנים והרתיה מבחוץ מהו. לפ"ה דמפרש דמייירי צאילפס תימה אם כן במאי סבר רבה דפליגי רבי יוחנן וריש לקיש ע"כ שהדניק מבפנים והרתיה מבפנים אם כן מאי מיעביא ליה לרבי יוסף בתר הכי הדניק מבפנים ואבוקה כנגדו מהו ונראה לר"י דהכא שהדניק בתנור מייירי ומיעביא ליה כיון דתנור הוא לא חשיב מעשה אילפס או דילמא לא שנה ולרבי יוסף מיעביא כשהדניק בתנור ולא הסיקו אלף מתצבל מהיסך שנגדו וכן פירש רבינו חננאל: אחי

קמא א מ"י פ"ט מה"ל
מעשה קרבנות
הלכה כז:
קמא ב מ"י פ"י מה"ל
במרים ה"ל י"ב
טוש"ע י"ד פ"י שטע פ"ט
פ:
ג ב מ"י ט"ז הלכה ד:
רבינו הננאל
ת"ש המעיסה שהיא קמא
על גבי מוגלשין. פירוש
מוגלשין מים ורחוק.
בית שמאי פטורין וביה
מחייבין. החליטה שהיא
מוגלשין על גבי קמה,
ב"ש מחייבין ביה פטורין.
ר' ישמעאל אומר משום
אביו כו'. קתני מיהת
וחכמים אומרים כן
מכאשר בין החליטה עשאן
באילפס פטורין בתנור
חייבין. קשיא לר' יוחנן.
אמר לך ר' יוחנן תנאי
היא. וכן סירורא מבסקא
המעיסה ב"ש פטורין
וב"ה מחייבין והוא הדין
לחליטה. ותנא אחר שנה
החליטה ב"ש מחייבין
וב"ה פטורין. וזהו פירוש
תברא מי ששנה זו לא
שנה זו. אלא תני תנאי,
וכל חד מינייהו רישא
והספא חדא קתני לה
ופשוטה היא. ודחוק לא
כולי עולמא מעשה אילפס
פטורין. והכא כשחור
ועשאן בתנור. ת"ק סבר
כיון שחור ואפאין בתנור
לחם קרינא ביה ור' יהודה
סבר אין לחם אלא האפוי
בתנור בלבד מעיקרא.
כלומר מתחילה ועד סוף.
אמר רבא מאי טעמא
דר' יהודה כו'. ואסיקא
הדביק פת בתנור מבפנים
והרתיה מבחוץ היינו
מעשה אילפס. הדביק
מבפנים ואבוקה כנגדו
רוב עניים עושין כן.
אמר ר' אסי עיסה של
מעשר שני לדברי ר' מאיר
פטורה מן החלה לדברי
ר' יהודה חייבת בחלה.

קמא א מ"י פ"ט מה"ל
מעשה קרבנות
הלכה כז:
קמא ב מ"י פ"י מה"ל
במרים ה"ל י"ב
טוש"ע י"ד פ"י שטע פ"ט
פ:
ג ב מ"י ט"ז הלכה ד:

רבינו הננאל

ת"ש המעיסה שהיא קמא
על גבי מוגלשין. פירוש
מוגלשין מים ורחוק.
בית שמאי פטורין וביה
מחייבין. החליטה שהיא
מוגלשין על גבי קמה,
ב"ש מחייבין ביה פטורין.
ר' ישמעאל אומר משום
אביו כו'. קתני מיהת
וחכמים אומרים כן
מכאשר בין החליטה עשאן
באילפס פטורין בתנור
חייבין. קשיא לר' יוחנן.
אמר לך ר' יוחנן תנאי
היא. וכן סירורא מבסקא
המעיסה ב"ש פטורין
וב"ה מחייבין והוא הדין
לחליטה. ותנא אחר שנה
החליטה ב"ש מחייבין
וב"ה פטורין. וזהו פירוש
תברא מי ששנה זו לא
שנה זו. אלא תני תנאי,
וכל חד מינייהו רישא
והספא חדא קתני לה
ופשוטה היא. ודחוק לא
כולי עולמא מעשה אילפס
פטורין. והכא כשחור
ועשאן בתנור. ת"ק סבר
כיון שחור ואפאין בתנור
לחם קרינא ביה ור' יהודה
סבר אין לחם אלא האפוי
בתנור בלבד מעיקרא.
כלומר מתחילה ועד סוף.
אמר רבא מאי טעמא
דר' יהודה כו'. ואסיקא
הדביק פת בתנור מבפנים
והרתיה מבחוץ היינו
מעשה אילפס. הדביק
מבפנים ואבוקה כנגדו
רוב עניים עושין כן.
אמר ר' אסי עיסה של
מעשר שני לדברי ר' מאיר
פטורה מן החלה לדברי
ר' יהודה חייבת בחלה.